

POP UPP Café, Med skoven som nabo och Pallet Pavilion

En studie av tillfällig landskapsarkitektur i staden

Amanda Hultman

Kandidatarbete 15 hp, institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Uppsala 2014

Titel: POP UPP Café, Med skoven som nabo och Pallet Pavilion – En studie av tillfällig landskapsarkitektur i staden

Engelsk titel: POP UPP Café, Med skoven som nabo and Pallet Pavilion – A Study of Temporary Landscape Architecture in the City

© Amanda Hultman

Handledare: Ylva Dahlman, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Anna Tandré, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna

Nyckelord: installation, inverkan, landskapsarkitektur, socialt hållbar stadsutveckling, stad, tillfällig

Omslagsbild: Konsert i POP UPP Café i Uppsala. Foto ur *140110_PopUpp_generell*, opublicerat manuskript av Michael Carlsson 2014. Med vänligt publiceringstillstånd från författaren.

Publiceringsår: 2014

Publiceringsort: Uppsala

Online publication of this work: <http://epsilon.slu.se/>

Sammandrag

Av tradition förknippas landskapsarkitektur med permanenta lösningar, men under de senaste åren har den tillfälliga landskapsarkitekturen fått allt större genomslagskraft världen över. Projektens syfte, upphovsmakare, utformning, tidsspann, skala och inverkan varierar. Syftet med denna uppsats är att identifiera vad begreppet tillfällig landskapsarkitektur är samt analysera hur sådan arkitektur kan inverka på människor och städer. Tre projekt valdes ut som exempel att studera: POP UPP Café i Uppsala, Med skoven som nabo i Århus och Pallet Pavilion i Christchurch. En studie av projektens utformning och den respons de fick exemplifierar den tillfälliga landskapsarkitekturens uttryck och varierande inverkan beroende på plats, tid, sammanhang och brukare. Den vetenskapliga litteraturen i ämnet är begränsad. Därför bygger arbetet på flera olika medier samt intervjuer. Kärnan i tillfällig landskapsarkitektur är den förutbestämda tidsbegränsningen. Det finns för- och nackdelar och många användningsområden kopplade till tillfällig landskapsarkitektur. Därmed finns många svar på hur den kan inverka på människor och städer. De tre studerade projekten exemplifierar hur tillfällig landskapsarkitektur kan fungera på en specifik plats. Undersökningen av brukarnas reaktioner visar, med få undantag, positiv respons. I studien diskuteras responsen och betydelsen av den här typen av arkitektur. Ett exempel är mångsidigheten i begreppets definition. Det är viktigt att stadens planerare är väl insatta i den tillfälliga landskapsarkitekturens möjliga roller i stadslandskapet. Tillfälliga och permanenta lösningar behöver inte heller negera varandra utan bör utföras i samklang. Tillfällig landskapsarkitektur kan även inneha ett syfte av permanens.

Abstract

Traditionally, landscape architecture is associated with permanent solutions. However, over the past few years more attention has been paid to temporary landscape architecture all over the world. There are various aims, creators, design solutions, time spans, scales and impacts associated with the projects. The aim of this bachelor's thesis is to identify temporary landscape architecture as a concept and to analyze how this kind of architecture can impact on people and cities. Three study projects were chosen: POP UPP Café in Uppsala, Med skoven som nabo in Århus and Pallet Pavilion in Christchurch. Studying design and feedback linked to these projects reveal expressions of temporary landscape architecture and its varying impact due to place, time, context and users. There is little scientific literature on the topic. Thus, information was obtained through several types of media, as well as interviews. Temporary landscape architecture is characterized by a pre-determined time limitation. There are advantages and disadvantages with the concept, as well as several possible applications. Consequently, there are many answers to *how* it can impact. This study of three projects and people's reactions to them illustrates how temporary landscape architecture can work at a specific spot, investigating how the users embrace and attach importance to it. With only a few exceptions, their response was positive. The significance of the results and the topic in general are further discussed in this thesis. For instance, the definition of the temporary landscape architecture concept is remarkably versatile. It is therefore important that city planners cover the concept and its possibilities in urban landscapes in a qualified manner. Moreover, permanent and temporary solutions do not have to negate each other, but should be implemented in harmony. Temporary landscape architecture can also contain a purpose of permanency.

Innehåll

Introduktion	5
Bakgrund	5
Syfte	6
Metod	6
Litteraturstudier	7
Intervjuer	7
Studie av projektens respons	8
Analys av projekten	8
Avgränsningar	8
Begreppsprecisering	9
Resultat del 1: litteraturstudier och intervjuer	9
Fördelar jämfört med permanent landskapsarkitektur	10
Nackdelar jämfört med permanent landskapsarkitektur	10
Användningsområden	10
Tillfälligt och permanent i samklang	12
Resultat del 2: projekten	12
POP UPP Café	12
Respons	13
Analys	14
Med skoven som nabo	14
Respons	15
Analys	16
Pallet Pavilion	16
Respons	17
Analys	18
Diskussion	19
Reflektion kring studierna av projekten	19
Reflektion över processen	20
Lärdomar inför framtiden	21
Referenser	22

Introduktion

Första gången jag kom i kontakt med tillfällig landskapsarkitektur var under ett studiebesök på landskapsarkitektkontoret Schønherr i Århus. Under detta besök visades bland annat projektet 'Med skoven som nabo' upp. Projektet innebar att en skog tillfälligt byggdes upp mitt på Store Torv i Århus (Schønherr u.å.d). Invånarna älskade platsen, som dygnet runt fylldes av människor (Rehmeier 2010). När projektet sedan togs ned efter festivalens slut uppstod protester. Installationen hade väckt tankar, åsikter och diskussioner om vad som saknas i våra städer idag och hur våra stadsrum bör utformas. Projektet blev ett startskott för debatter i media samt på politisk nivå (Festuge kan skabe ny skov i Århus city 2010). Detta tillfälliga projekt fick därmed en stor inverkan på både människor och det offentliga rummet.

Av tradition förknippas olika former av arkitektur ofta med något beständigt, permanent och tidlöst vilket har präglat hur våra städer och offentliga platser har utformats genom tiderna (Chan 2012). Flertalet av dagens landskapsarkitekter strävar mot beständighet i sina projekt och blickar tillbaka på och beundrar storverk som Piazza San Marco i Venedig och National Mall i Washington (Challenger 2013). Matthew Carmona, professor i urban planering och design, menar dock att våra omgivningar genomgår ständiga förändringar som ett resultat av tidens gång. Urbana miljöer präglas av kontinuerliga teknologiska, ekonomiska, politiska, sociala och kulturella förändringar. Även de aktiviteter som utförs i städer är dynamiska och förändras vilket resulterar i att våra omgivningar och urbana miljöer används på olika sätt under olika tidsperioder (Carmona, Tiesdell, Heath & Oc 2010, ss. 241-244).

Tron på att en enda fast generalplan ska kunna förutse och möta upp de växande behoven och förutsättningarna i våra städer har börjat falna, menar Allison Arieff (2011). Istället sätts allt större tilltro till tillfälliga och temporära lösningar. Reena Jana (2011) hävdar att tillfällig landskapsarkitektur är mer än bara små roliga evenemang, det är också en maktfull designtrend som kommer att prägla och karaktärisera 2010-talets arkitektur och stadsbyggande.

Tillfällig landskapsarkitektur är sammantaget ett mycket aktuellt ämne och att få djupare kunskaper och förståelse för vad det är och hur det kan inverka på människor och städer är av nytta och intresse för både landskapsarkitekter, planerare och stadens invånare.

Bakgrund

Arieff (2011) beskriver hur en våg av tillfällig landskapsarkitektur sköljer över världen och tillfälliga projekt uppstår här och var i våra städer. Denna tillfälliga landskapsarkitektur innefattar enligt Arieff många olika typer av projekt som varierar i utformning, skala, tidsperiod och syfte. Chan (2012) beskriver upphovsmakarna till den här typen av arkitektur som ett brett spektrum av människor – allt från förortens invånare till internationellt erkända arkitekter.

Åren 2010 och 2011 drabbades staden Christchurch i Nya Zeeland av kraftiga jordbävningar och i väntan på stadens återuppbyggnad skapade organisationen Gap Filler den temporära installationen Pallet Pavilion (The Pallet Pavilion 2014a). På projektets hemsida beskrivs att lastpallarnas blå färg gav paviljongen

en stark identitet och att konstruktionen hade en scen för framträdanden, spelningar och filmvisningar samt inhyste en pub. Pallet Pavilion gick att besöka under de nya zeeländska somrarna 2012 och 2013. Efter säsongens slut dekonstruerades paviljongen och lastpallarna återlämnades, enligt hemsidan (The Pallet Pavilion 2014a).

I San Francisco har programmet *Pavement to Parks* upprättats, vilket ger medborgarna tillåtelse att tillfälligt ta offentliga rum i anspråk och omvandla dem (Calderon 2011). Under en tidsperiod kan invånarna tillsammans med stadsledningen experimentera med och testa olika lösningar för hur platsen skulle kunna användas och utvecklas. Dessa temporära projekt kan utgöras av allt från tillägg av sittbänkar, planteringar eller olika typer av aktiviteter och arrangemang.

Den tillfälliga landskapsarkitekturen har även börjat slå rot i Sverige. I dokumentet *Arkitektur Stockholm – en strategi för stadens gestaltning* uttrycks att Stockholms stad vill använda det som ett redskap i stadsutvecklingen. Användning av tillfällig landskapsarkitektur ska kunna utveckla Stockholm till en mer innovativ, dynamisk och engagerad stad (Stockholms stad 2013). Exempel på tillfällig landskapsarkitektur går även att finna i Uppsala. Sommaren 2013 stod under en veckas tid en röd triangelformad kulturscen uppställd i Rosénparken. Installationen kallades POP UPP Café. Dag- och kvällstid arrangerades där en mängd olika events, café, konserter, föreläsningar, filmvisningar och utställningar (Carlsson 2014a). Fler tillfälliga projekt är på gång. Under sommaren 2014 planeras en tillfälligt inrättad flytande trädgård i Fyrisån. Detta projekt syftar till att visa samt ge inspiration till hur olika platser i staden kan utnyttjas för stadsodling (Glansén, Phunwutt & Enström 2014).

Det finns en spänning och atmosfär i det tillfälliga som kan inverka på hur människor uppfattar platser och rum, enligt Arieff (2011). Matthew Carmona (Carmona et al. 2010, s. 111) påpekar att sättet som våra omgivningar uppfattas och upplevs på är en väsentlig och central dimension inom landskapsarkitektur, eftersom människor inverkar på sina omgivningar och vice versa.

Syfte

Syftet med denna uppsats är att identifiera vad tillfällig landskapsarkitektur är samt analysera hur sådan arkitektur kan inverka på människor och städer. För att uppnå syftet har tre projekt inom tillfällig landskapsarkitektur studerats genom följande frågeställning:

- » Hur utformades de tillfälliga projekten POP UPP Café, Med skoven som nabo och Pallet Pavilion, och vilken respons fick de bland människor som kom i kontakt med dem?

Metod

De metoder som användes i arbetet var litteraturstudier, intervjuer, studie av projektens respons samt analys av projekten. De presenteras nedan i nämnd ordning.

Litteraturstudier

För att identifiera vad tillfällig landskapsarkitektur är gjordes sökningar i litteratur samt i andra källor, bland annat via internet. Boken *Public Places Urban Spaces* av Camona et al. (2010) utgjorde huvudlitteratur för uppsatsen. Med nyckelorden *tillfällig*, *temporär*, *landskapsarkitektur*, *inverkan*, *människor* och *stad* samt deras engelska motsvarigheter gjordes sökningar via sökmotorn Google och Primo. Det finns dock få vetenskapliga rapporter om tillfällig landskapsarkitektur. Mycket av informationen som användes i denna uppsats hittades via sökningar bland artiklar, krönikor och debatter i olika medier. När dessa användes som underlag gjordes det med insikt och utgångspunkt i att dessa ofta skildrar skribentens egna åsikter och tankar och sällan är vetenskapligt baserade. Mycket av den information som finns kring ämnet beskrivs som "tillfällig arkitektur". Arkitektur står ofta som ett samlingsnamn för alla olika typer av arkitektur, vilket också innefattar landskapsarkitektur. Litteraturstudierna fokuserade på information och projekt som berörde landskapsarkitekturens ämnesområde och därmed var relevant för uppsatsen.

För att samla information om utformningen av projekten Med skoven som nabo och Pallet Pavilion besöktes projektens och upphovsmakarnas respektive hemsidor. POP UPP har ingen hemsida varför Michael Carlsson, en av skaparna till POP UPP Café, kontaktades. Från honom erhöles tre pdf-filer med information.

Intervjuer

För att komplettera litteraturstudierna genomfördes intervjuer med fyra personer våren 2014. Dessa intervjuer utgick delvis från semistrukturerad intervjueteknik. Enligt denna teknik är samtalet inriktat på bestämda ämnen som i förväg valts ut (Dalen 2007, s. 31). En intervjuguide med centrala teman och frågor sammanställdes för att säkerställa att intervjun skulle fokusera på de frågeställningar som var relevanta för uppsatsen samt att de viktigaste områdena täcktes. Frågorna var öppna för att, så som beskrivs i Dalen (2007, s. 30), ge den intervjuade möjlighet att så fritt som möjligt berätta om och uttrycka sina tankar och åsikter.

Camilo Calderon är arkitekt med inriktning på urban och regional planering och har doktorerat i landskapsplanering med fokus på planering och design av offentliga ytor. Han har också utfört studier kring hur tillfällig arkitektur kan användas i offentliga miljöer. En intervju med Calderon genomfördes för att komplettera med sådana uppgifter om tillfällig landskapsarkitektur som inte framkommit genom litteraturstudierna. För att säkerställa att frågorna uppfattades rätt samt ge möjlighet till följdfrågor genomfördes intervjun vid ett personligt möte, vilket ägde rum den 8 maj.

För att få djupare inblick i projekten som skulle studeras kontaktades Michael Carlsson, en av skaparna till POP UPP och POP UPP Café, Rikke Juul Gram, landskapsarkitekt på Schønherr, samt Coralie Winn, medskapare av och kreativt ansvarig i organisationen Gap Filler. Intervjuerna genomfördes via e-post där samma frågor ställdes till samtliga personer. Detta gav de tre intervjuerna samma förutsättningar samtidigt som den intervjuade fick tillfälle att fundera över sina svar.

Först ställdes fem frågor om tillfällig landskapsarkitektur:

- » Vad är tillfällig landskapsarkitektur och varför tror du det har uppstått?
- » Vilka syften och motiv anser du finns för att använda tillfällig landskapsarkitektur?
- » På vilka sätt anser du att tillfällig landskapsarkitektur kan användas för att främja hållbara städer?
- » Tror du att tillfällig landskapsarkitektur behövs i våra städer?
- » Har ni några fler projekt som berör tillfällig arkitektur?

Sedan ställdes nio frågor om det specifika projektet:

- » Varför uppstod projektet?
- » Vad hade projektet för syfte/mål?
- » På vilket sätt var projektet format för att uppnå syftet/målet?
- » Uppnåddes syftet/målet?
- » Varför var projektet tillfälligt och inte permanent?
- » Skulle projektet uppnått samma effekt om det var permanent?
- » Hur påverkade projektet människorna, staden och politikerna?
- » Vilken respons fick det?
- » På vilket sätt bidrog projektet till en mer hållbar stad?

Intervjusvaren från Carlsson erhöles den 10 april, från Juul Gram den 23 april och från Winn den 29 april. Winns och Calderons tolkningar av tillfällig landskapsarkitektur som framkom genom intervjuerna användes i begreppspreciseringen.

Studie av projektens respons

I och med att projekten var tillfälliga samlades människor kring dem under en begränsad tidsperiod för att sedan skingras efter projektets slut. För att bilda mig en uppfattning om vilken respons projekten fått bland människor som kom i kontakt med dem gjordes sökningar bland artiklar, krönikor och debatter som publicerats i lokala medier. Även bloggar och Facebook-sidor besöktes för att studera hur personer uttryckt sig om projekten. Detta kompletterade informationen från litteraturstudierna och intervjuerna samt gav en mer spontan bild.

Analys av projekten

Resultaten rörande projektens respons sattes i relation till de resultat som framkommit genom litteraturstudierna om den tillfälliga landskapsarkitekturens för- och nackdelar samt dess användningsområden. Utifrån detta analyserades vilken inverkan POP UPP Café, Med skoven som nabo samt Pallet Pavilion hade för människorna och staden. I analysen söktes efter positiv, negativ och långsiktig inverkan av projekten.

Avgränsningar

För uppsatsen valdes tre projekt ut som fick utgöra exempel på hur tillfällig landskapsarkitektur utformas samt exempel på hur det kan inverka på människorna och staden. För att ge en bred bild skulle dessa variera i utformning, syfte, upphovsmakare, skala och geografisk placering. Utifrån dessa kriterier valdes pro-

jekten POP UPP Café i Uppsala, Med skoven som nabo i Århus och Pallet Pavilion i Christchurch ut. Det fanns även mycket information att tillgå angående dessa projekt vilket var väsentligt för att kunna genomföra studierna. Inom ramen för denna uppsats fanns det inte möjlighet att besöka något av dessa projekt eftersom de redan hade genomförts och avslutats.

Begreppsprecisering

I uppsatsen återkommer begreppen tillfällig/temporär landskapsarkitektur och socialt hållbar stadsutveckling. Nedan preciseras vad dessa begrepp har för innebörd i denna uppsats:

- » **Tillfällig/temporär landskapsarkitektur** – I *Nationalencyklopedin* (2014) anges att *tillfällig* är något som förekommer, eller är verksamt, endast under en begränsad tid. Tillfällig landskapsarkitektur existerar därmed under en begränsad tidsperiod. En begränsad tidsperiod kan omfatta allt från timmar till dagar eller år men har förutbestämd start- och sluttid (Københavns Kommune – Teknik og Miljøforvaltningen 2010). Tillfällig landskapsarkitektur som begrepp är dock svårdefinierat. Winn framhåller att det finns en mängd olika termer och begrepp som kan betyda och tolkas som tillfällig landskapsarkitektur. Projekt kan kallas för tillfällig design, tillfällig arkitektur, experiment, samhällsprojekt eller urbanism. Winn förespråkar denna flytande definition och glidandet mellan begreppen. Calderon menar att tillfällig arkitektur och tillfällig landskapsarkitektur är begrepp som betyder samma sak. I denna uppsats definieras tillfällig landskapsarkitektur som projekt som utförs under en förutbestämt begränsad tidsperiod och som har en utformning eller inverkan som berör landskapsarkitekturens ämnesområde. Ordet temporär används i denna uppsats som synonym till tillfällig. Begreppet permanent arkitektur används i denna uppsats som motsats till tillfällig arkitektur.
- » **Socialt hållbar stadsutveckling** – enligt Boverkets rapport *Socialt hållbar stadsutveckling – en kunskapsöversikt* är en socialt hållbar stadsutveckling en process som tar hänsyn till att olika grupper har olika behov, att förutsättningar för människors möten ska förbättras samt att jämställdhet mellan kvinnor och män ska främjas. Begreppet beskrivs både som en långsiktig process som formar de sociala villkoren för framtidens generationer och som ett rådande tillstånd med konsekvenser av det sociala och ekonomiska livet idag (Boverket 2010, s. 21).

Resultat del 1: litteraturstudier och intervjuer

För att identifiera vad tillfällig landskapsarkitektur är och hur det kan inverka på människor och städer görs först en jämförelse med permanent landskapsarkitektur och därefter redovisas användningsområden för tillfällig landskapsarkitektur.

Fördelar jämfört med permanent landskapsarkitektur

Tillfälliga projekt är ofta enkla att inrätta, förändra eller avlägsna. Dessutom krävs en lägre budget för att genomföra temporära projekt än för att konstruera något permanent (Chan 2012). Dessa faktorer skapar en snabbhet och flexibilitet hos det tillfälliga som permanent landskapsarkitektur saknar (Arieff 2011). Tankar om att strukturer inte behöver vara permanenta kan lösgöra en visst tyngd från arkitekter, planerare, utvecklare och designers, menar Robert Kronenburg, arkitekt och professor vid University of Liverpool. Det kan leda till att tillfälliga projekt kan utformas mer frimodigt. Washingtons planeringsminister Harriet Tregoning tror att vetskapen om att ett projekt endast kommer att existera under en begränsad tidsperiod samt enkelt kan tas bort eller förändras resulterar i att människor kan vara mer öppna och accepterande mot tillfälliga projekt än mot permanenta (DePillis 2012). Tillfälliga projekt kan därmed utformas utan hänsyn till förutfattade meningar om vad som anses passa in, vad som förväntas, vad som är estetiskt tilltalade eller vad som är användbart. Tillfällig landskapsarkitektur kan därmed utformas på mer kreativa, innovativa, utstickande och radikala sätt än den permanenta (Keyzer 2012).

Nackdelar jämfört med permanent landskapsarkitektur

Det finns en risk att tillfälliga projekt skapar förväntningar och förhoppningar om något som sedan inte kommer att bestå, menar Calderon. När det visar sig att ett omtyckt projekt inte är menat att förbli permanent kan människor bli besvikna.

Trenden att skapa tillfälliga projekt kan även leda till att vissa projekt får en temporär utformning trots att det inte är behövligt för att de ska uppnå sitt syfte. Om ett projekt inte är beroende av en tillfällig utformning, utan likaväl kan utformas på ett bestående sätt, blir resultatet av en tillfällig lösning endast ett slöseri med tid och pengar. Dessa resurser hade istället kunnat läggas på något bestående och långsiktigt (Chand 2012). Matthew Carmona menar att permanenta strukturer i staden kan ha sina värden då de kan förse platser med stabilitet och kontinuitet. Ett viss mått av permanens i urbana miljöer hjälper till att etablera kvalitéer och skapa en meningsfull plats. På så vis får staden en karaktär (Carmona et al. 2010, s. 247). Tillfällig landskapsarkitektur har en natur av att vara lätt och flyktig (Keyzer 2012) och kan därmed ha svårt att frambringa dessa kvalitéer.

Användningsområden

De för- och nackdelar som finns med tillfällig landskapsarkitektur jämfört med den permanenta öppnar även för nya användningsområden. Att tillfälliga projekt kan inrättas snabbt, enkelt och billigt leder till att insatser kan göras precis där och då ett behov uppstår och därmed ge en direkt respons på behovet (Challenger 2013). Genom sin flexibilitet och snabbhet kan tillfällig landskapsarkitektur lättare följa och bemöta förändringar. Då vår civilisation präglas av ständiga och hastiga förändringar är tillfällig landskapsarkitektur ett behövligt redskap i stadsutvecklingen, hävdar Stockholms stadsarkitekt Karolina Keyzer (2012).

Tillfällig landskapsarkitektur kan ge frihet att våga använda och därmed även finna nya idéer, tekniker och lösningar (Arieff 2011). Calderon beskriver hur tillfällig landskapsarkitektur kan utgöra ett redskap för att undersöka huruvida

lösningar, idéer eller tekniker fungerar på en plats eller ej. Blir resultatet positivt kan projektet permanentas, men om utfallet inte blir det önskade kan projektet ändras eller tas bort.

Genom tillfälliga projekt kan lösningar prövas och illustreras direkt i det offentliga rummet i nära kontakt med dess brukare. Detta öppnar upp för dialog och diskussion mellan planerare och brukare (Stockholms stad 2013). Arkitekter och planerare kan på så vis förse med viktig information om brukarnas behov, önsningar och rutiner som kan tillföra nya kunskaper och aspekter i stadsbyggnadsprocessen. Då olika människor bjuds in till att vara med och påverka kan projekten även utformas för en bredare målgrupp vilket ökar chansen att platsen kommer att användas och uppskattas i större utsträckning (Calderon 2011). Genom att ta hänsyn till olika gruppers behov kan steg tas mot en socialt hållbar stadsutveckling (Boverket 2010, s. 21).

Tillfällig landskapsarkitektur kan ge platser nya eller alternativa funktioner vilket inverkar på upplevelsen av stadsrummet, menar Calderon (2011). Detta kan leda till att platser får en ny identitet och kan uppfattas som mer attraktiva. Tillfällig landskapsarkitektur kan på så vis användas för att höja en plats status och värde för människor, vilket kan bidra till ökat engagemang och omsorg om stadsrummet. Vidare förklarar Calderon att när platser börjar användas mer frekvent eller på ett nytt sätt, så ändras människors rörelsemönster genom staden, vilket kan inverka på stadens funktionella struktur. Detta kan ge långsiktiga förändringar för hela stadsstrukturen.

I våra städer finns många oanvända och outnyttjade platser. Lydia DePillis, kritiker inom arkitektur och urbana miljöer, menar att dessa platser kan utnyttjas för att låta tillfälliga projekt uppstå. Det bidrar till att något händer, om så bara för en kort tid, vilket påverkar hur platsen upplevs (Chan 2012). Neil Challenger, rektor för School of Landscape Architecture i Nya Zeeland, menar att byggarbetsplatser kan vara exempel på ytor som kan utnyttjas på ett bättre sätt och till bredare ändamål (Challenger 2013). Genomförandet av omfattande projekt tar ofta lång tid vilket leder till att stora områden kan stå oanvända och outnyttjade. Under byggtiden kan tillfälliga projekt skapa liv, estetik, dynamik och aktivitet på platser i väntan på projektens fullbord. Detta kan leda till att sådana platser används mer och utnyttjas bättre. Vidare påpekar Challenger att landskap i sig är föränderliga och temporära i och med de naturliga processerna. Jordbävningar, stormar, regn, torka och översvämningar är processer som snabbt kan förändra eller förstöra städer och strukturer. Vid sådana situationer kan tillfälliga projekt tillsvidare återskapa funktioner och kvalitéer i väntan på stadsstrukturens återuppbyggnad.

En radikal, utstickande, innovativ eller nytänkande utformning kan visa nya perspektiv vilket gör att tillfällig landskapsarkitektur kan användas för att uttrycka åsikter och därmed väcka tankar och skapa debatter (Keyzer 2012). Detta kan inspirera människor till engagemang och handlande (Stockholms stad 2013). Genom sin enkla uppbyggnad kan tillfällig landskapsarkitektur även vara ett enkelt redskap att bruka för människor som vill ta egna initiativ i staden (Chan 2012). Tillfällig arkitektur och temporära projekt kan på så vis fungera som katalysator som frambringar förändringar i staden, menar Keyzer (2012).

Tillfälliga projekt kan på olika sätt användas för att fånga människors intresse. Detta kan locka människor att samlas på en plats och projektet kan på så vis utgöra en plattform för möten (Stockholms stad 2013). Förbättrade förutsättningar för möten utgör enligt Boverket (2010, s. 21) en komponent i socialt håll-

bar stadsutveckling, och tillfällig landskapsarkitektur kan på så vis användas för att främja en sådan utveckling.

Tillfälliga projekt och events kan utnyttjas som kamouflage för underliggande kommersiella syften och det finns detaljhandel som dragit nytta av den popularitet och framgång som tillfällig landskapsarkitektur har fått de senaste åren. Genom att utnyttja tillfälliga projekt kan företag även göra anspråk på platser där de egentligen inte är tillåtna. Tillfällig landskapsarkitektur kan på så vis användas för att göra vinster och för att expandera (Moore 2013). Tillfällig landskapsarkitektur kan även skapas i syfte att uppnå berömmelse, storhet och prakt. Detta sätt att använda tillfällig landskapsarkitektur responderar dock inte till vår tid, menar Chan (2012).

Tillfälligt och permanent i samklang

Robert Kronenburg, professor i arkitektur vid University of Liverpool, påpekar att tanken med tillfällig landskapsarkitektur inte är att allt ska vara tillfälligt och att permanenta lösningar helt ska förkastas (Arieff 2011). Det permanenta har också sin tid och plats. Istället bör det tillfälliga och permanenta gå hand i hand. Tillfällig landskapsarkitektur kan dessutom ha som syfte att ge permanent inverkan, menar Kronenburg. Kortlivade projekt kan ge långsiktiga förändringar för människor och städer. Det kan därmed stundtals vara svårt att skilja på tillfällig och permanent landskapsarkitektur. Calderon (2011) beskriver att tillfälliga projekt även kan omformas till att bli permanenta.

Resultat del 2: projekten

Resultatet från studierna av POP UPP Café, Med skoven som nabo och Pallet Pavilion svarar på frågeställningen hur tillfällig landskapsarkitektur har tagit form i dessa projekt samt vilken respons de fick bland människor som kom i kontakt med dem. Först ges bakgrundsinformation om upphovsmakarna och deras syn på tillfällig landskapsarkitektur, därefter följer information om projektens utformning samt exempel på den respons som uppstod i samband med dem. För att uppnå syftet med uppsatsen analyseras responsen för att utreda vilken inverkan projekten hade för människorna och staden.

POP UPP Café

POP UPP är en arbetsgrupp som utgörs av en blandning av konstnärer, designers, kreatörer och arkitektstudenter i Uppsala vars vision är att göra Uppsala till en mer intressant och dynamisk kulturstad (Uddén 2013). Temporära, fria och kreativa kulturscener i det offentliga rummet kan utgöra plattformar för inspiration och deltagande. Enligt POP UPP behöver Uppsala fler sådana plattformar där människor kan mötas, samtala och utbyta idéer (Carlsson 2014a).

Michael Carlsson, en av upphovsmännen till POP UPP Café, anser att tillfälliga projekt kan ge större effekt än permanenta. Han förklarar vid intervjun att permanenta projekt kan bli tunga, bastanta och enformiga medan tillfälliga kan bryta av och ge ny energi. Vidare påpekar Carlsson att tillfälliga projekt även kan

inriktas så att de svarar mot ett tydligt syfte, vilket gör att de sticker ut från det vanliga så att människor reagerar på det.

I tidningen *Biz&Arts* artikel Var där eller var rektangulär (Uddén 2013) påpekar Michael Carlsson att det i Uppsala endast finns ett mycket smalt utbud av aktiviteter för personer som inte studerar. Han berättar vidare att det var anledningen till att man i POP UPP ville skapa ett forum där alla människor kunde mötas och engageras. Utifrån dessa tankar utvecklades projektet POP UPP Café, som under en vecka i maj 2013 stod som ett rött utropstecken i Rosénparken i Uppsala. Installationen var konstruerad så att den gick att omforma och anpassa för olika användningsområden. Inspiration till POP UPP Café hämtades enligt Carlsson från Movement Café i Greenwich, ett café med kulturinslag, samt från Eriks Designbuss, som erbjuder jobb och föreläsningar på sin färd runt om i landet.

I Carlsson (2014b) framgår vad projektet kunde erbjuda. Dagtid inbjöd Soppköksakademien till gratis sopplunch i samband med aktuella föreläsningar om staden och kulturen. Under eftermiddagarna och kvällarna arrangerades olika typer av tillställningar i kaféet; konserter, stand up-framträdanden, konstutställningar, improvisationsteater och filmvisning. I *Biz&Art* (Uddén 2013) berättar Carlsson att den största delen av arbetet med POP UPP Café utfördes gratis med hjälp av volontärer samt några organisationer och företag. Han framhåller även att den viktigaste komponenten för att projektet slutligen kunde genomföras var publiken.

Respons

I Carlsson (2014a) redovisas hur POP UPP Café togs emot och fungerade. Projektet lockade en stor publik, besöksantalet beräknades till 1000 personer vid evenemangen och 500 personer runt konst- och caféverksamheten. POP UPP Café utgjorde ett nytt inslag som fångade förbipasserandes intresse och människor stannade upp. Projektet bidrog till att människor möttes, kontakter skapades samt att kreativa människor fick möjlighet att uttrycka och visa sig. Aktiva deltagare erhöll även anställningserbjudanden som en följd av att ha arbetat med projektet, och konstverk såldes. Enligt min intervju med Carlsson anser han att projektet uppnådde sitt syfte.

Projektet fick stor uppmärksamhet trots att marknadsföringen av projektet endast gått genom sociala medier. I två nummer av *UppsalaTidningen* omnämns POP UPP Café under rubriken HELG Veckans guide. I artiklarna beskrivs hur projektet utgjorde en fri kulturplattform och smältdegel av kultur som bidrog till att göra Uppsala till en mer kreativ och engagerad stad (Helg Veckans Guide – Pop Upp Café 2013a; Helg Veckans Guide – Pop Upp Café 2013b). I tidningen omnämndes POP UPP Café även under rubriken Hetast just nu. Där prisas evenetet som ett genialiskt påhitt. ”Det är inte ofta man får se snilleblixtar av den här sorten i vårt kultur- och nöjesliv. Hatten av och tack för kaffet!” skriver Andrea Dahlkild i recensionen (Dahlkild 2013).

På *UNT:s* bloggofar uttrycker skribenten Frida Norén att hon tycker att det är härligt att det i den lilla parken byggs ett café som tillfälligt bjuder på kultur och musik (Norén 2013). Inlägget fick både positiva och negativa kommentarer. En person uttrycker sitt missnöje och skriver ”Får man hålla på så här? Är det verkligen okej att ungdomar bara smäller upp tillfälliga byggnader hur som helst mitt i en kulturstad som Uppsala? Och ställa till med musik och konst mitt på blanka eftermiddagen på detta vis? Vad har de för förebilder?” (Upprörd akade-

miker som dessutom råkar vara förälder 2013). En annan kommentar uttrycker att projektet uppskattades: ”Hurra! Det här är verkligen ett sjukt välkommet initiativ i Uppsala! Hurra för initiativ, kreativitet, kultur och produktivitet!” (Malin 2013). På Facebook-sidan för evenemanget skrevs många positiva kommentarer: ”Tack POP-UP ni gör skillnad!” skriver Stewen Quigley (2013). ”Überbra gjort av er!” anser Tove Brandt (2013).

Vid intervjun berättar Carlsson att han fick mycket positiv respons från människor som besökte POP UPP Café samt från kommunen. POP UPP erhöll endast ett negativt e-postmeddelande, där någon uttryckte kritik över att artister som uppträdde inte fick någon lön. Artisterna var dock upplysta om att POP UPP inte hade ekonomisk möjlighet att betala ut lön. Carlsson säger även att projektet riktade sig till en specifik målgrupp och att det troligen främst lockade unga och engagerade människor som vill ta initiativ till förändringar.

Då arrangemanget blev mycket uppskattat bland sina besökare planerar POP UPP att skapa ännu en temporär kulturscen i Rosénparken sommaren 2014. Denna kommer kallas POP UPP Kulturpaviljong (Carlsson 2014a).

Analys

POP UPP Café hade ur många aspekter en god inverkan på människor som kom i kontakt med projektet. Det visar sig inte minst genom att projektet var välbesökt och fick många goda recensioner i olika typer av media. Människor engagerade sig på olika sätt i projektet, genom volontärbete, uppträdanden eller genom att besöka evenemanget. Volontärer och artister ställde upp gratis för att projektet skulle kunna genomföras vilket kan ses som en indikation på att människor ansåg att det var ett viktigt och behövt projekt. Projektet gav även långsiktig inverkan då det bidrog till att kontakter skapades, människor uppmärksammades samt att några erhöll anställningar. Projektet var dock riktat till en specifik målgrupp och det fanns människor som inte uppskattade projektet. Detta visade sig till exempel i kommentarsfältet på bloggen *Norén på vift*. För några människor hade projektet därmed negativ inverkan.

POP UPP Café hade även inverkan på staden. Det mötte upp ett behov som fanns i staden genom att utgöra ett öppet evenemang och en plattform för människor och kultur. Genom att fylla Rosénparken med musik, arkitektur, konst och föreläsningar gav POP UPP Café denna plats en ny funktion under en veckas tid. Detta gjorde att många människor sökte sig dit, och några kanske därifrån. På så vis påverkade projektet den funktionella strukturen i staden under projektets existens. POP UPP Café förbättrade förutsättningarna för att människor skulle kunna mötas och kan därmed ses som att det till viss del bidrog till en socialt hållbar stadsutveckling. På så vis gav det en långsiktig inverkan på staden. Denna analys pekar på att projektet medförde mestadels positiv inverkan på människorna och staden.

Med skoven som nabo

Schönherr består av två landskapsarkitektkontor, ett i Århus och ett i Köpenhamn. Schönherrs vision är att skapa funktionella och estetiskt tilltalande rum som tar hänsyn till såväl naturen som brukarna (Schönherr u.å.a) och strävar i sina projekt efter att förstärka och tydliggöra förhållandet mellan miljö och kultur (Schönherr u.å.b). På kontorets hemsida uttrycks att ingen stad tillhör en enda

person och därför är det mycket viktigt att jobba tillsammans och i dialog med olika människor (Schönherr u.å.c).

I våra moderna städer finns tomrum mellan husen och Rikke Juul Gram tror att tillfällig landskapsarkitektur har uppstått som en reaktion på detta. Tillfälliga projekt kan vara ett sätt för människor att uppfylla sina drömmar om hur staden kan utformas. De kan uttrycka poesi och formas efter genuin spontanitet utan alltför många regler och målsättningar. Tillfällig landskapsarkitektur kan även användas för att pröva lösningar och strukturer i full skala vilket ger utökade möjligheter att förstå staden och människorna, enligt Juul Gram.

År 2010 deltog Schönherr i kulturfestivalen Århus Festuge där temat var grannskap (Aarhus Festuge 2014). På Schönherrs hemsida beskrivs att visionen var att på ett tydligt sätt stärka grannskapet mellan natur och stad på en central plats där människor ofta möts, passerar och iakttar varandra (Schönherr u.å.d). Resultatet blev att Store Torv i Århus under tio dagar kläddes med en skog bestående av böjande kullar i mossor och gräs samt hundratals höga träd. Projektet kallades Med skoven som nabo. Denna gröna lunga mitt i Århus gjorde att stad och natur möttes i en ny konstellation. Platsen fylldes plötsligt av nya ljud, färger och dofter och mellan kullar och stammar skapades rumsligheter som uppmunttrade till lek, reflektion, avbrott och nya upplevelser. Detta gröna stadsrum ledde till att möten och nya kontakter mellan människor uppstod. Projektet utgjorde en symbol för och påminnelse om att vi mitt i stadens pulserande kulturliv är i behov av att förena oss med och förhålla oss till naturen. Enligt Juul Gram (Schönherr 2013) var tanken och förhoppningen att projektet skulle skapa en diskussion om hur skog kan införlivas i städer samt visa nytänkande sätt att skapa stadsrum.

Respons

Projektet blev oerhört populärt och enligt intervjun med Juul Gram upplevde hon att projektet fick ett närmast kärleksfullt bemötande från stadens invånare. Dygnet runt fylldes skogen av människor som tog med pizza, öl och solstolar för att njuta i det gröna (Rehmeier 2010). Festugens direktör Jens Folmer Jensen anser att projektet gav många positiva effekter då det skapade nya möten och gemenskap mellan människor, satte igång människors fantasi samt ledde till att spontana aktiviteter uppstod (Festuge kan skabe ny skov i Århus city 2010). Juul Gram anser att projektet uppnådde sitt syfte.

Då skogen sedan skulle tas bort efter festivalens slut uppstod reaktioner bland befolkningen. Facebook-gruppen *Bevar skoven på Store torv* samlade medlemmar som ville förhindra skogens försvinnande och kämpa för att den skulle permanentas på Store Torv (Om 2010). Sidan fick 11 692 likes och omnämndes i flertalet medier i samband med debatten (Bevar skoven på Store Torv 2010).

Projektets succé och reaktionerna det skapade gjorde intryck hos politikerna. Laura Hay, rådman för stadsutveckling, säger att hon inte kan lovordera projektet nog mycket. Med skoven som nabo lyckades genom sitt bidrag av grönska förändra ett torg från en vindpinad tom yta till en samlingsplats för alla. Hay liknar projektet vid ett modernt församlingshus. Skogen väckte tankar kring vikten av grönska och attraktivare stadsrum samt gav inspiration till hur sådana kan skapas. Politikerna ville att dessa tankar och idéer skulle appliceras även på andra platser i Århus (Nielsen & Krøyer 2010).

Tankarna kring en fortsättning på projektet presenterades bland annat i *Jyllands-Posten Aarhus*. Efter att ha sett de goda effekter som grönskan hade för Store Torv och invånarna satte rådmän igång tekniska utredningar rörande möj-

ligheten att skapa mer grönska på torget (Store skov smitter af på Store Torv 2010). Utredningarna utmynnade i ett förslag som beskrivs i artikeln Kritik af grøn plan for bytorvene (2011). Flyttbara krukor med stora träd skulle placeras på torget vilket skulle göra platsen omvandlingsbar och flexibel för olika användningsområden. I artikeln beskrivs dock att förslaget möttes av skepsis från kritiker och även från skaparen av Med skoven som nabo, Torben Schønherr. Arkitekten säger att han inte ser förslaget som en lösning utan som en dekoration utan konstnärlig kraft och konsekvens. På detta sätt skulle kommunen endast spendera mycket pengar och resurser på ett förslag utan att uppnå det optimala, menar han. Dock gläder sig Schønherr över att det tillkom något grönt till torget och staden som konsekvens av projektet Med skoven som nabo.

Med skoven som nabo prisbelönades 2011 med Dansk Landskabspris, med motivationen att projektet hade betonat att det bästa grannskapet uppnås genom integration. Dansk Landskabspris delas ut i syfte att uppmärksamma landskapsarkitekturen och visa aktning för väl utförda projekt i förhoppning att detta ska utveckla ämnet (Dansk Landskabsarkitektforening u.å.).

Analys

Med skoven som nabo hade en tydlig inverkan på människorna i Århus. Platsen blev mycket populär och omtyckt och människor använde skogen på många olika sätt. De starka protester och rektioner som uppstod då skogen skulle tas ned visade att projektet haft en avsevärd betydelse för invånarna. Detta kan tolkas som en positiv effekt då protesterna uttryckte att projektet varit mycket omtyckt. De starka reaktionerna kan även tolkas som att projektet väckte förhoppningar som sedan inte kunde uppfyllas fullt ut. Människor kan ha blivit besvikna vilket kan ses som en negativ inverkan. Projektet verkade även på människors förhållande till och sätt att se på staden. Detta visade sig genom de debatter som projektet framkallade kring vad som behövs i våra stadsrum och vad som saknas där idag. Detta kan ha gett långsiktig påverkan på människorna.

Med skoven som nabo medförde även inverkan på staden. Projektet resulterade i att fysiska åtgärder genomfördes på Store Torv. Huruvida denna inverkan var positiv eller negativ är svårt att avgöra då människor hade olika åsikter om åtgärderna. Projektet gav även inspiration till hur platser och rum i staden kan undersökas och utformas på nya kreativa sätt samt öppnade ögonen hos politiker för att även andra platser i Århus var i behov av utveckling och förbättring. Detta kan ha gett inverkan för hur staden i fortsättningen skulle komma att utformas. Med skoven som nabo kan i och med det även ha inverkat på stadsutvecklingen vilket ger en långsiktig inverkan på staden. Med skoven som nabo förbättrade förutsättningarna för att människor skulle mötas och därmed kan projektet ses som att det bidrog till en socialt hållbar stadsutveckling. Analysen tyder på att Med skoven som nabo till största del skapade positiv inverkan på människorna och staden.

Pallet Pavilion

Organisationen Gap Filler bildades efter jordbävningarna som år 2010 drabbade Christchurch i Nya Zeeland. Organisationens syfte var att fylla och aktivera de tomrum som katastrofen tillfogat stadsstrukturen med tillfälliga och kreativa projekt. Detta skulle skapa en mer dynamisk, levande och intressant stad under tiden för dess återuppbyggnad. Gap Filler ville visa att staden kan växa på bety-

delsefulla sätt utan vare sig komplicerade konstruktioner eller stora ekonomiska omkostnader (Gap Filler 2011). Förhoppningen var att de temporära projekten skulle tända en gnista och ge idéer till hur permanenta strukturer skulle kunna utformas (Gap Filler 2011).

Enligt Coralie Winn är tillfällig landskapsarkitektur framförallt ett redskap för att utföra experiment i städer. Vidare tror hon att människor tycker om och hänförs av förändringar i sina miljöer, och tillfälliga projekt kan även användas för att involvera och engagera människor. Vetskapen om att något endast finns för en begränsad tidsperiod skapar en spänning och ett rykte vilket ledet till att tillfälliga projekt används mer aktivt än permanenta, menar Winn.

Många klubbar och offentliga lokaler förstördes i samband med jordbävningarna och därmed fanns ett behov av nya centrala mötesplatser, särskilt för livemusik och events, berättar Winn. Gap Filler ville skapa en temporär evenemangsplats som skulle locka människor genom att ha en unik, innovativ, överraskande och visuellt engagerande utformning. Visionen var även att projektet skulle involvera människor i återuppbyggandet av Christchurch. Det skulle bli ett projekt av samhället, för samhället. Resultatet blev Pallet Pavilion, en konstruktion bestående av 3000 blå flyttpallar i trä som donerats eller lånats ut från olika företag. Tanken var att dessa lastpallar sedan skulle kunna återgå till sitt ursprungliga syfte eller användas för något annat. I strukturens väggar och trappsteg infogades växtlighet på ett kreativt sätt och på så vis kom strukturen att innehålla en gömd trädgård. Installationen utrustades med en triangulär scen, ett ljudsystem samt projektor och skärm. Här skulle finnas plats för ett brett utbud av olika evenemang. Dagtid utgjorde Pallet Pavilion en öppen offentlig plats och under kvällar arrangerades bland annat konserter, framträdanden, pubar och filmvisningar. Paviljongens potential för olika typer av användning gjorde att dess funktion förändrades med dess användning. Installationen lokaliserades centralt för att locka människor tillbaka till Christchurchs centrum. Paviljongen öppnades i december 2012 och stod sedan kvar under sommarmånaderna (The Pallet Pavilion 2014a).

Projektet hade en mycket liten budget och kunde genomföras tack vare donationer samt 250 frivilliga volontärer (Mead 2013). Det mesta av det lånade och skänkta materialet som användes för att bygga upp konstruktionen återlämnades eller återanvändes (Bennette & Halliday 2014).

Respons

Pallet Pavilion blev mycket populär, det uppskattas att 25 000 personer besökte projektet (Bennett & Halliday 2014). Winn berättar att Pallet Pavilion väckte en längtan hos människor till deltagande i staden samt visade att det finns möjlighet att göra sin röst hörd. Projektet lockade människor tillbaka in till Christchurch centrum (The Tindal Foundation 2013) och på så vis främjades den lokala handeln och infrastrukturen (The Pallet Pavilion 2014a). Invånaren Dann anser att projektet hade en stor inverkan för staden då det bokstavligen bringade liv till en tom plats (Mead 2013). Winn medger att några personer tyckte att projektet var fullt då det byggdes upp av råa och grova lastpallar, medan andra ansåg att det var fantastiskt just på grund av detta. Pallet Pavilion blev en ikon för Christchurch och projektets lokalisering ritades till och med ut på turistkartor, berättar Winn. Hon anser att projektet uppnådde sitt syfte.

I media fick projektet stor uppmärksamhet. Bennett och Halliday (2014) uttrycker att Gap Filler genom sitt projekt Pallet Pavilion illustrerar hur ett steg kan

tas mot en gemensam stadsutveckling. Projektet riktade sig till såväl lokalbefolkningen som till centralförvaltningen vilket öppnade för samtal och diskussion mellan dessa parter kring hur övergångsarkitektur bör bedrivas i urbana miljöer. Inhabitat är en webblogg som framställer design och tekniker som bidrar till en hållbar framtid. I bloggans artikel *Recycled Shipping Pallet Pavilion Springs Up in Christchurch, New Zealand* (2013) lovordas projektets nyskapande utformning som anses ha gett inspiration till och främjat återuppbyggandet av det sargade Christchurch.

Pallet Pavilion var från början planerat att avslutas i maj 2013 på grund av att Gap Filler inte hade råd att driva projektet en sommar till. Det var dock många som ifrågasatte nedläggningen av detta mycket omtyckta projekt (Mead 2013). PledgeMe är en organisation vars syfte är att hjälpa människor att samla in pengar till att finansiera och förverkliga olika typer av projekt (Pledge Me u.å.). Organisationen startade kampanjen *Will Gap Filler's Pallet Pavilion see one more summer? You decide* för att samla in bidrag så att projektet skulle kunna återuppstå (The Pallet Pavilion 2014b). På bloggar skrevs inlägg i syfte att uppmana människor att skänka pengar till kampanjen. "Det är ett värdigt ändamål och en fantastisk del i återuppbyggandet av Christchurch! Var med och bidra, det betyder så mycket!" (författarens översättning) skriver Abbi (2013) på sin blogg för att uppmana och inspirera människor till att donera pengar. Det fanns även de som uttryckte skepsis mot Pallet Pavilions bevarande. Invånaren Rob Benden anser att projektet varit jättebra men att det i framtiden skulle bli gammalt, tråkigt och förfallet. Enligt Bendens mening är det bättre att bevara de goda minnena av platsen och inte låta dessa fördärvas av en gammal, sjabbig och förfallen hög av pallar (Mead 2013). Tack vare PledgeMes kampanj samlades det in tillräckligt med pengar för att paviljongen skulle kunna återse en sommar till (The Pallet Pavilion (2014b).

I oktober 2013 prisbelönades Pallet Pavilion med en silvermedalj i kategorin 'Temporära installationer och utställningar' vid The Design Institute's Best Awards (Best Awards u.å.a). Priset inrättades på initiativ av Design Institutet i Nya Zeeland, som årligen ställer ut projekt inom geografisk, rumslig, produktbaserad och interaktiv design (Best Awards u.å.b).

Analys

De många volontärerna som engagerade sig och det stora besöksantalet visar att människor hade lockats tillbaka till staden centrum. Framgången med insamlingskampanjen tyder på att Pallet Pavilion hade stor betydelse, med god inverkan på många människor. Även det faktum att Pallet Pavilions position ritades ut på turistkartor visar att projektet ansågs vara en viktig plats i staden. Projektet skapade liv i staden under dess återuppbyggnad och detta uppskattades av många. Projektet hade dock en kontroversiell och utstickande utformning som inte tilltalade alla människor. Vissa uttalanden visar att projektet uppfattades negativt av några människor. Projektet skapade en längtan efter deltagande samt möjlighet att göra sin röst hörd. Detta gav en långsiktig påverkan på människor vilket visade sig genom att människor engagerade sig i att återuppbygga projektet en sommar till.

Paviljongen hade även inverkan på staden. Projektet tjänade till att återge staden viktiga funktioner som gått förlorade i samband med jordbävningarna. Projektet främjade lokal handel och infrastruktur vilket hade betydelse för stadens näringsliv. Pallet Pavilion gav många långsiktiga effekter på staden. Pro-

jektet bidrog på olika sätt till stadens återuppbyggnad och hade på så vis inflytande för stadsutvecklingen. Pallet Pavilion utgjorde en evenemangsp plats och förbättrade förutsättningarna för möten människor emellan. Många människor involverades i och kunde påverka projektets uppbyggnad vilket resulterade i att det anpassades efter en större målgrupp. I och med detta kan projektet ses som att det bidrog till en socialt hållbar stadsutveckling. Denna analys pekar på mestadels positiv inverkan för människor och staden.

Diskussion

Syftet med uppsatsen var att identifiera vad tillfällig landskapsarkitektur är samt analysera hur det kan inverka på människor och städer. Litteraturstudierna, intervjuerna och studierna av projekten har gett insikt om att tillfällig landskapsarkitektur är ett mycket stort begrepp som inte har någon precis definition, varken i avseende på utformning, tidsrymd, skala eller syfte. Projekt som refererades till var utformade på olika sätt och definitionerna av begreppet tillfällig landskapsarkitektur varierade bland källorna. Genom uppsatsen uppdagades att även projekt som inte benämns som tillfällig landskapsarkitektur kunde falla inom dess ramar. Tillfällig landskapsarkitektur kan innefatta syftet att ge permanent verkan vilket leder till att det ibland kan vara svårt att särskilja tillfällig och permanent landskapsarkitektur. Tillfälliga projekt kan även permanentas och därmed är de inte heller alltid tidsbegränsade. Resultaten i denna uppsats pekar på att kärnan i tillfällig landskapsarkitektur är att den från början har en tidsbegränsning i sin fysiska form.

I och med att tillfällig landskapsarkitektur kan ta sig uttryck på många olika sätt kan den också ha ett brett spektra av inverkningsar. Hur projekt påverkar människor och städer kan lyftas i många dimensioner. En inverkan kan ge en ny effekt som i sin tur ger en ny inverkan och så vidare. Det var därmed svårt att sätta en begränsning för att beskriva vilken inverkan tillfällig landskapsarkitektur har. Tillfälliga projekt inom landskapsarkitektur kan även verka på olika sätt på olika människor, vilket bland annat visade sig genom variationen av respons som vart och ett av de studerade projekten framkallade. Det har genom detta arbete dock visat sig att tillfällig landskapsarkitektur kan ha inverkan på människor och städer.

I litteraturstudierna studerades bland annat användningsområdena för tillfällig landskapsarkitektur. I och med begreppets spännvidd fanns även här ett brett spektrum av resultat. I denna uppsats presenteras användningsområden som omnämns i flera källor och som därför rimligen är vedertagna och relevanta för landskapsarkitekter.

Reflektion kring studierna av projekten

Studierna av POP UPP Café, Med skoven som nabo och Pallet Pavilion skulle svara på min frågeställning om hur tillfällig landskapsarkitektur tog sig uttryck i dessa projekt samt vilken respons de gav bland människor som kom i kontakt med dem. Tillfällig landskapsarkitektur kan skapas utifrån flera syften, där ett av dessa är att möta ett specifikt behov av något slag. Genom studierna tydliggjor-

des variationen i utformningen av de olika projekten, beroende på vilket behov de skulle möta.

Den respons jag fann i anknytning till POP UPP Café, Med skoven som nabo och The Pallet Pavilion var nästintill enbart positiv. För att spegla förhållandet mellan positiv och negativ respons som påträffades gavs därför de negativa kommentarerna ett mindre utrymme i uppsatsen. De kommentarer som valdes ut bedömdes vara representativa då de återspeglade vad många ansåg. Det bör dock tas med i beräkningen att den respons som jag funnit genom sökningar inte innefattar alla som kommit i kontakt med projekten. De studerade reaktionerna representerar sannolikt endast en mindre del av alla tankar och åsikter knutna till projekten. Det är även möjligt att det främst var personer med en positiv upplevelse av projekten som gett uttryck för sina tankar på sociala medier. Därmed kan det ha funnits en större andel negativ respons som inte kommit fram i detta arbete.

En annan reflektion är att samtliga studerade projekt hade svarat väl mot behoven. Projekten måste rimligen beskrivas som lyckade, eftersom de till övervägande del hade positiv inverkan på människor och städer. Dock bör det påpekas att eftersom detta arbete nästan enbart redovisar positiva effekter, kan studien oavsiktligt ge en något vinklad bild av den tillfälliga landskapsarkitekturens möjliga inverkan på människor och städer, generellt sett.

Reflektion över processen

I och med att tillfällig landskapsarkitektur inte har en klar definition förändrades betydelsen av begreppet utifrån de nya fakta som uppkom under skrivprocessen. Detta ledde till att syftet och frågorna kontinuerligt fick nya innebörder och infallsvinklar. För att ändå kunna besvara frågorna valde jag att för detta arbete ge begreppet en definition som jag kunde förhålla mig till.

Mycket av källmaterialet till arbetet har hämtats från artiklar, krönikor och debatter. Dessa källor kan utgöra en enskild skribents egna åsikter och tankar. När detta material har använts har det gjorts med insikt om att det inte är vetenskaplig fakta. Dock ansågs dessa uppgifter relevanta då de redovisade olika aspekter av ämnet. Bristen på vetenskaplig litteratur om tillfällig landskapsarkitektur ser jag som en indikation på att det finns behov av mer forskning kring detta ämne. Intervjuerna tillförde mycket till arbetet. Vid den personliga intervjun med Calderon fanns möjlighet att förklara mina frågor samt utrymme att ställa följdfrågor, be honom utveckla sina svar eller ge exempel. Detta var mycket positivt. I efterhand inser jag att om intervjuerna utförts i ett senare skede av arbetet hade de kunnat utformas för att bättre komplettera det material jag redan fått fram från litteraturstudierna.

På grund av att projekten var temporära och hade avslutats då uppsatsen skrevs, gick det inte att få direkt kontakt med människor som berörts av dem. Att träffa människor personligen och i anknytning till projektet hade troligen kunnat ge en mer sanningsenlig, och kanske annorlunda, bild av människors uppfattning om och respons på projekten. På frågan vilken inverkan de tre projekten hade gett människorna och staden erhöles olika svar beroende på vem man frågade. Då personer själva varit involverade i projekten blir svaren lätt partiska. En del av resultatet i uppsatsen består av människors åsikter. Här finns inga

rätt och fel vilket resulterade i att det ibland kunde vara svårt att avgöra vilken information som var väsentlig eller tillförlitlig.

Det hade kunnat vara intressant att även studera projekt som inte lyckats uppnå sitt syfte eller fått mestadels negativ respons för att se hur dessa inverkade på människorna och på staden. Det hade kunnat ge en bredare bild och djupare förståelse för den inverkan tillfällig landskapsarkitektur kan ge. I detta arbete var det endast tre projekt som studerades och dessa representerar endast en bråkdel av all tillfällig landskapsarkitektur. Det hade därmed kunnat ge större perspektiv att studera fler än tre projekt.

Lärdomar inför framtiden

Genom denna uppsats har jag upptäckt olika användningsområden och möjliga effekter av tillfällig landskapsarkitektur. Detta är kunskap som jag kommer att ha med mig i framtiden. I och med de ständiga förändringar som våra städer och omgivningar genomgår anser jag, liksom Stockholms stadsarkitekt Karolina Keyzer, att tillfällig landskapsarkitektur är ett användbart redskap i stadsutvecklingen. Att undersöka och experimentera med lösningar i samarbete med lokalbefolkningen är enligt min tolkning det enklaste och mest aktuella användningsområdet för tillfällig landskapsarkitektur. Det kan ge en konkret inverkan på både människorna och staden. Jag tror dock liksom Robert Kronenburg, arkitekt och professor vid University of Liverpool, att tillfälliga projekt har sin tid och sin plats. Det krävs därmed eftertänksamhet inför när, var och hur de bör användas samt i vilket syfte det ska vara just tillfälliga projekt. Det har även framkommit aspekter som pekar på att tillfällig landskapsarkitektur på olika sätt kan användas för att skapa socialt hållbar stadsutveckling av städer. Hållbarhet är ett stort begrepp med många olika nivåer och ingångar. Huruvida tillfällig landskapsarkitektur kan bidra till hållbara städer är därmed en mycket stor fråga som inte behandlats närmare i denna uppsats. Det är emellertid en fråga jag kommer att fortsätta reflektera över i framtiden.

Tillfällig landskapsarkitektur förekommer på många håll i världen. Den kan brukas av samt komma till nytta för landskapsarkitekter, planerare, designers och lokalbefolkningen. Därmed är ämnet av globalt intresse. Att använda tillfällig landskapsarkitektur är en uppåtgående trend. Min förhoppning är att trenden kommer att fortsätta för att fler ska få inblick i och kunskap om vad tillfällig landskapsarkitektur är och hur den kan användas. Jag tror nämligen att tillfällig landskapsarkitektur, då den brukas på rätt sätt, ur många aspekter kan ha positiv inverkan på städer och deras invånare.

Referenser

- Aarhus Festuge (2014). *Om Aarhus Festuge*. <http://aarhusfestuge.dk/da/om-aarhus-festuge/> [2014-06-01]
- Abbi (2013). Christchurch, New Zealand: Save the Pallet Pavilion. *Life in a rucksack* [blogg], 12 maj. <http://lifeinarucksack.com/christchurch-new-zealand-save-the-pallet-pavilion/> [2014-06-01]
- Arieff, A. (2011). It's Time to Rethink 'Temporary'. *The New York Times*, 19 december. http://opinionator.blogs.nytimes.com/2011/12/19/its-time-to-rethink-temporary/?_php=true&_type=blogs&_php=true&_type=blogs&_php=true&_type=blogs&_r=2
- Bennett, B. & Halliday, J. (2014). The Pallet Pavilion. *Architecture AU*, 21 mars. <http://architectureau.com/articles/the-pallet-pavilion/>
- Best Awards (u.å.a). *Spatial>Exhibition Installations and Temporary Structures>Gap Filler. Gap Filler Pallet Pavilion*. <http://bestawards.co.nz/entries/spatial/category/exhibition-installations-and-temporary-structures/gap-filler-pallet-pavilion/> [2014-06-01]
- Best Awards (u.å.b). *About>New Zealand's Best Awards*. <http://bestawards.co.nz/about/> [2014-06-01]
- Bevar skoven på Store Torv (2010). *Bevar skoven på Store Torv* <https://www.facebook.com/pages/Bevar-skoven-på-Store-Torv/124762450906862> [2014-06-01]
- Boverket (2010). *Socialt hållbar stadsutveckling – en kunskapsöversikt*. Karlskrona: Boverket. <http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2010/Socialt%20Hållbar%20Stadsutveckling.pdf> [2014-06-01]
- Brandt, T. (2013). Det stör mig nåt så fruktansvärt att jag inte är i stan och missar det här. Überbra gjort av er! *POP UPP – café* [forum] 14 maj. <https://www.facebook.com/events/130106050512469/> [2014-06-01]
- Calderon, C. (2011). En ny form för offentliga rum som börjar i det tillfälliga. *Arkitektur*, (1), ss. 12-13.
- Carmona, M., Tiesdell, S., Heath, T. & Oc, T. (2010). *Public Places Urban Spaces – The Dimensions of Urban Design*. Oxford och Burlington MA: Architectural Press.
- Carlsson, M. (2014a). *140110_PopUpp_generell*. [opublicerat manuskript, PDF-fil]
- Carlsson, M. (2014b). *Sammanfattning Pop Upp café*. [opublicerat manuskript, PDF-fil]
- Challenger, N. (2013). Landscape is temporary. *Architecture Now*, 20 juni. <http://architecturenz.co.nz/articles/landscape-is-temporary/>
- Chan, K. (2012). Pop-Up Populism: How the Temporary Architecture Craze is Changing Our Relationship to the Built Environment. *Blouin Artinfo*, 8 maj. <http://www.blouinartinfo.com/news/story/802841/pop-up-populism-how-the-temporary-architecture-craze-is>
- Dahlkild, A. (2013). Hetast just nu – Andra bullar mitt i stan. *UppsalaTidningen*, 16 maj – 22 maj. <http://pdf.direktpress.se/flashpublisher/magazine/9244>
- Dalen, M. (2007). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

- Dansk Landskabsarkitektforening (u.å.) *Om foreningen>Dansk Landskabspris*. <http://www.landskabsarkitekter.dk/?pageid=233> [2014-06-04]
- DePillis, L. (2012). Temporary is the New Permanent. *Washington City Center*, 25 april. <http://www.washingtoncitypaper.com/blogs/housingcomplex/2012/04/25/temporary-is-the-new-permanent/> [2014-06-01]
- Festuge kan skabe ny skov i Århus city (2010). *Berlingske*, 3 september. <http://www.b.dk/danmark/festuge-kan-skabe-ny-skov-i-aarhus-city#pid:11;id:netsprint-search-search-box-form;query:ritzau>
- Gap Filler (2011). *About Gap Filler*. <http://www.gapfiller.org.nz/about/> [2014-06-01]
- Glansén, M., Phunwutt, G. & Enström, C. (2014). *Uppsala Stadsodling_210314*. [publicerat manuskript]
- Helg Veckans Guide (2013a). *UppsalaTidningen*, 10 maj – 15 maj. <http://pdf.direktpress.se/flashpublisher/magazine/9224>
- Helg Veckans Guide (2013b). *UppsalaTidningen*, 16 maj – 22 maj. <http://pdf.direktpress.se/flashpublisher/magazine/9244>
- Jana, R. (2011). Why temporary architecture could be an enduring trend. *SmartPlanet*, 21 december. <http://www.smartplanet.com/blog/decoding-design/why-temporary-architecture-could-be-an-enduring-trend/>
- Keyzer, K. (2012). Häng med i tiden! *Tidningen Trä – Inspirerande arkitektur*, 21 juli. <http://www.tidningentra.se/kronikan/hang-med-i-tiden>
- Kritik af grøn plan for bytorvene (2011). *Jyllands-Posten Aarhus*, 9 mars. <http://jyllands-posten.dk/aarhus/politik/ECE4499277/kritik-af-groen-plan-for-bytorvene/?page=1>
- Københavns Kommune – Teknik og Miljøfovaltningen (2010). *Mulighed for midlertidige anvendelser*. http://www.eukn.dk/eukn/documents/D10478____KBHs%20kommune%20Mulighed%20for%20midlertidige%20anvendelser.pdf [2014-06-01]
- Malin (2013). Poppup-café. *Norén på vift* [blogg], 13 maj. <http://www.unt.se/blogg/blogg/inlagg/?blogg=1176588&bloggentry=2416626> [2014-06-01]
- Mead, T. (2013). Christchurch rushes to save Pallet Pavilion. *3 News*, 5 juni. <http://www.3news.co.nz/Christchurch-rushes-to-save-Pallet-Pavilion/tabid/423/articleID/300374/Default.aspx>
- Moore, R. (2013). The pop-up designs changing the city landscape. *The guardian*, 3 augusti. <http://www.theguardian.com/artanddesign/2013/aug/03/pop-up-designs-architecture-london>
- Nationalencyklopedin* (2014). Tillfällig. http://www.ne.se/sve/tillfallig?i_h_word=tillfallig [2014-06-01]
- Nielsen, M. & Krøyer, B. (2010). Lad skoven slå rod. *Århus Stiftstidene*, 3 september. <http://stiften.dk/kultur/debat-lad-skoven-slaa-rod>
- Noren (2013). Poppup-café. *Norén på vift* [blogg], 12 maj. <http://www.unt.se/blogg/blogg/inlagg/?blogg=1176588&bloggentry=2416626> [2014-06-01]
- Norén, F. (2013). Poppup-café. *Norén på vift* [blogg], 13 maj. <http://www.unt.se/blogg/blogg/inlagg/?blogg=1176588&bloggentry=2416626> [2014-06-01]

- Nørskov, P. (2011). Pris til festuge-skoven på Store Torv. *Århus Stiftstidene*, 29 september. <http://stiften.dk/aarhus/pris-til-festuge-skoven-paa-store-torv>
- Om (2010). *Bevar skoven på Store Torv* [Facebook], <https://www.facebook.com/pages/Bevar-skoven-på-Store-Torv/124762450906862?id=124762450906862&sk=info> [2014-06-01]
- Pledge Me (u.å.). *What is Crowdfunding*. <https://www.pledgeme.co.nz/pages> [2014-06-01]
- Quigley, S. (2013). Tack POP-UP ni gör skillnad! *POP UPP – café* [forum] 20 maj. <https://www.facebook.com/events/130106050512469/> [2014-06-01]
- Recycled Shipping Pallet Pavilion Springs Up in Christchurch, New Zealand (2013). *Inhabitat* [blogg], 28 januari. <http://inhabitat.com/recycled-shipping-pallet-pavilion-springs-up-in-christchurch-new-zealand/> [2014-06-01]
- Rehmeier, R. (2010). Byskoven er populær. *Århus Stiftstidene*, 27 augusti. <http://stiften.dk/aarhus/byskoven-er-populaer>
- Schönherr (2013). Blue and green city spaces lift cities into the future. *Scan Magazine*, januari.
- Schönherr (u.å.a). *Ydelser*. <http://www.schönherr.dk/ydelser-landskabsarkitekt/> [2014-06-01]
- Schönherr (u.å.b). *Ydelser>Miljø>Natur*. <http://www.schönherr.dk/ydelser-landskabsarkitekt/miljo/natur/> [2014-06-01]
- Schönherr (u.å.c). *Ydelser>By og landskabsarkitektur>Byrum og pladser*. <http://www.schönherr.dk/ydelser-landskabsarkitekt/by-og-landskabsarkitektur/byrum-og-pladser/> [2014-06-01]
- Schönherr (u.å.d). *Projekter>Med skoven som nabo – Aarhus Festuge 2010*. <http://www.schönherr.dk/projekter/med-skoven-som-nabo-aarhus-festuge-2010/> [2014-06-01]
- SLA (2013). FredericiaC | Fredericia Denmark | SLA. *World Landscape Architecture*, 19 december. <http://worldlandscapearchitect.com/fredericiac-fredericia-denmark-sla/#more-14225> [2014-06-01]
- Stockholms stad (2013). *Arkitektur Stockholm – en strategi för stadens gestaltning* (Diarienummer 2010-11401-51). Stockholm: Stockholms stad.
- Store skov smitter av på Store Torv (2010). *Jyllands-Posten Aarhus*, 6 september.
- The Pallet Pavilion (2014a). *The Pavilion*. <http://palletpavilion.com/about/palletpavilion/> [2014-06-01]
- The Pallet Pavilion (2014b). *Palleteers>SUCCESS WITH FUNDRAISING CAMPAIGN! PAVILION TO STAY!>You did it! Pavilion to stay!*. <http://palletpavilion.com/pledge-me-fundraising-campaign/> [2014-06-01]
- The Tindal Foundation (2013). *Thousands flock to Pallet Pavilion this summer*. <http://tindall.org.nz/thousands-flock-to-pallet-pavilion-this-summer/> [2014-06-01]
- Uddén, J. (2013). Var där eller var rektangulär. *Biz&Art*, (23). ss. 54-57.
- Upprörd akademiker som dessutom råkar vara förälder (2013). Poppup-café. *Norén på vift* [blogg], 11 maj. <http://www.unt.se/blogg/blogg/inlagg/%20?blogg=1176588&bloggentry=2416626> [2014-06-01]